

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta annettua lakia siten, että tutkimuskeskuksen tehtäviin lisätään huolehtiminen suomalaisen viittomakielen ja romanikielen huollosta. Lisäk-

si ehdotetaan eräitä säädösteknisiä muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä marraskuuta 1996.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Yleistä

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta annetun lain (48/76) 1 §:n mukaan suomen ja ruotsin kielen tutkimusta ja huoltoa, suomen sukukielten tutkimusta sekä saamen kielen huoltoa varten on kotimaisten kielten tutkimuskeskus. Lain 2 §:n mukaan tutkimuskeskuksen hallinnosta säädetään asetuksella. Tutkimuskeskuksessa on ruotsin kielen tutkimusta ja huoltoa varten erillinen ruotsinkielinen yksikkö.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta annetun asetuksen (1213/93) mukaan kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintaa ohjaa ja valvoo johtokunta, jonka opetusministeriö nimittää kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tutkimuskeskuksen asiantuntijaeliminä ovat suomen, ruotsin ja saamen kielen lautakunnat. Lautakunnat nimittää johtokunta kolmeksi vuodeksi kerrallaan.

Kotimaisten kielten ja suomen sukukielten tutkimuksen lisäksi tutkimuskeskus on vuo-

desta 1984 alkaen osallistunut suomalaisen viittomakielen tutkimukseen. Tutkimuskeskus on myös antanut asiantuntija-apua romanikielen tutkimuksessa ja sanakirjatyössä, ja vuoden 1995 alusta romanikielen tutkimus ja sanakirjatyö on erillisrahoituksella siirretty tutkimuskeskukselle. Sekä suomalaisen viittomakielen että romanikielen systemaattinen huolto on kuitenkin vielä järjestämättä.

Kielenhuollon tavoite on yhteiskunnan kielellisen toimivuuden ja kansalaisten kielellisen yhdenvertaisuuden edistäminen. Eri-tyisen huollon kohteena on viranomaisten ja joukkoviestinnän kielenkäyttö.

Suomalainen viittomakieli

Suomessa on noin 5 000 suomalaista viittomakieltä käyttävää kuuroa.

Suomalaisella viittomakielellä tarkoitetaan kaikkea Suomen alueella käytettyä viittomakieltä. Ruotsinkielisillä alueilla asuvat kuurot käyttävät suunnilleen samaa viittomakieltä kuin suomenkielisillä alueilla. Viittomakieli voidaan kielellisenä järjestelmänä rinnastaa

puhuttuihin kieliin. Se on syntymästään kuurojen lasten ensimmäinen kieli.

Suomalaisesta viittomakielestä voi suorittaa kolmivuotisen viittomakielen tulkin ammatillisen tutkinnon Turun ja Kuopion kansanopistoissa, ja sitä voi opiskella Jyväskylän yliopistossa.

Nykyiset suomalaisen viittomakielen opiskelumahdollisuudet ja kielen laajentunut käyttö luovat entistä enemmän tarvetta erikoisalojen termien kehittämiseksi ja vakiinnuttamiselle.

Romanikieli

Romanikieli on säilynyt Suomessa yhteisön omana kielenä, mutta sen taito heikenee ikäryhmittäin koko ajan. Yli 40-vuotiaat puhuvat sitä kohtalaisesti, mutta lasten kielitaito on heikko. Romanikielen opetuksessa on kuitenkin edetty viime vuosina. Kouluissa voidaan opettaa romanikieltä äidinkielenä. Lisäksi sitä opetetaan ylimääräisenä vapaaehtoisena kielenä.

Romanikielen kirjakieli on osin vakiintumaton, eikä nyky-yhteiskunnassa välttämättömien uusien termien luomisesta ole huolehdittu systemaattisesti.

Edellä sanotun perusteella ehdotetaan kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta annetun lain 1 § muutettavaksi siten, että tutkimuskeskuksen tehtäviin lisätään huolehtiminen suomalaisen viittomakielen ja romanikielen huollosta.

Voimassa olevan 1 §:n 2 momentin mukaan tutkimuskeskus on opetusministeriön alainen. Valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n (977/95) mukaan valtioneuvoston jakautumisesta ministeriöihin, niiden toimialasta sekä asioiden jaosta niiden kesken säädetään asetuksella, minkä vuoksi 1 §:n 2 momentti ehdotetaan tarpeettomana pois-

tettavaksi. Lisäksi ehdotetaan kumottavaksi lain 5 §, jossa säädetään tutkimuskeskuksen maksullisesta palvelutoiminnasta, koska asiasta säädetään nykyisin yleisesti valtion maksuperustelaisissa (150/92).

2. Esityksen vaikutukset

Suomalaisen viittomakielen ja romanikielen huolto on tarkoitus järjestää siten, että kotimaisten kielten tutkimuskeskukseen perustetaan asiantuntijaelimiksi suomalaisen viittomakielen lautakunta ja romanikielen lautakunta, joista säädetään asetuksella.

Kustannuksia aiheutuisi lähinnä lautakuntien jäsenten kokouspalkkioista ja matkakustannuksista, mikä ei sanottavasti aiheuttaisi tarvetta tutkimuskeskuksen voimavarojen lisäykseen. Esityksen taloudelliset vaikutukset jäisivät näin ollen vähäisiksi.

3. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu opetusministeriössä kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen esityksen pohjalta. Esityksestä on hankittu lausunnot Kuurojen Liitolta ja romaniasiain neuvottelukunnalta.

4. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä marraskuuta 1996.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta 16 päivänä tammikuuta 1976 annetun lain (48/76) 5 § ja
muutetaan 1 § seuraavasti:

1 §

Suomen ja ruotsin kielen tutkimusta ja huoltoa, suomen sukukielten tutkimusta sekä saamen kielen huoltoa varten on kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

Tutkimuskeskuksen tehtävänä on myös huolehtia suomalaisen viittomakielen ja romanikielen huollosta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 1996.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 24 päivänä toukokuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Opetusministeri *Olli-Pekka Heinonen*

Laki

kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta 16 päivänä tammikuuta 1976 annetun lain (48/76) 5 § ja
muutetaan 1 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Suomen ja ruotsin kielen tutkimusta ja huoltoa, suomen sukukielten tutkimusta sekä saamen kielen huoltoa varten on kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

Tutkimuskeskus on opetusministeriön alainen.

5 §

Tutkimuskeskus voi suorittaa valtion tai kunnan viranomaisille sekä yksityisille ja yhteisöille näiden tilaamia tieteellisiä tutkimuksia ja muita palvelutehtäviä, joista suoritettavien maksujen osalta on noudatettava, mitä valtion maksuperustelaissa (980/73) on säädetty.

1 §

Suomen ja ruotsin kielen tutkimusta ja huoltoa, suomen sukukielten tutkimusta sekä saamen kielen huoltoa varten on kotimaisten kielten tutkimuskeskus.

Tutkimuskeskuksen tehtävänä on myös huolehtia suomalaisen viittomakielen ja romanikielen huollosta.

5 §

(*kumotaan*)

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 1996.*

*Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin
toimiin.*
